

OD TRAVNIKA DO NAJVEČJEGA SLOVENSKEGA SEJMA

Prve zamisli in pobude o tem, da bi si obrtniki omislili lasten sejem, so se porodile pred skoraj štirimi desetletji, v razmerah, ki so bile obrti izrazito nenaklonjene. Dejstvo, da obrt takrat ni bila priznana, je bilo tisto, kar je klicalo po manifestaciji, ki bi ji pomagala iz tega nezavidljivega položaja. Bilo je treba spremeniti vsiljeno miselnost med ljudmi, ki so v obrtniku videli le "človeka z debelo denarnico", niso pa vedeli, koliko se v obrti dela, kaj obrt zmore, kaj izdeluje in kaj prinaša narodnemu gospodarstvu. Obrtniki, ki so se 2. septembra 1967 v Dobrni zbrali na zgodovinskem prvem obrtniški zboru, so zato sklenili, da bodo ne le ustanovili svojo organizacijo (kar se je zgodilo dve leti kasneje), ampak bodo prirejali tudi svoje sejme. Za prizorišče so izbrali Celje, mesto z bogato sejmsko tradicijo še iz rimskih in srednjeveških časov, kjer so prirejali obrtne sejme in razstave že pred drugo svetovno vojno, vrstile pa se tudi po njej (prva je bila že leta 1947).

Obrtništvo "razkazuje svojo moč"

Prvi obrtni sejem je bil že naslednje leto (1968) - kar na travni nogometnega stadiona celjskega Kladivarja. Čeprav je bil bolj skromen po obsegu, saj je na njem sodelovalo le 120 obrtnikov, je bil že tedaj pravi magnet za obiskovalce; ogledalo si ga je namreč kar 50.000 ljudi! Mnogi obiskovalcev je od tedaj stalnica mednarodnega obrtnega sejma v Celju.

Stadion je gostil tudi naslednjih sedem obrtnih sejmov, nato pa je postalo jasno, da osrednja sejmska prireditev slovenske obrti potrebuje boljše prizorišče. Priložnost za to je prišla leta 1976, ko je bil v Celju zgrajen prvi športni objekt ŠRC Golovec. Sejem se je preselil pod stalno streho, ustvarjeni so bili pogoji za njegovo rast. Sejem se je leta 1978 že lahko vpisal v register mednarodnih sejmov.

Leta 1976 je obrtniška zveza obrti sejem za krajši čas prenesla v Kranj, na tamkajšnje sejmišče. Sejem malega gospodarstva pa ni dolgo ostal v Kranju, saj so mu v Celju medtem lahko ponudili več.

Leta 1979 je bila ustanovljena nova obrtniška organizacija Zveza obrtnih združenj Slovenije, ki je razvoj obrtnega sejma vpisala med svoje

Osrednji del mednarodnega obrtnega sejma sredi osemdesetih let; obrtniki so povečini razstavljali v okviru svojih obrtnih združenj.

najpomembnejše naloge. Oblikovana je bila nova vsebinska zasnova celjskega obrtnega sejma, določena so bila nova organizacijska razmerja; obrtniška organizacija je imela pri organizaciji sejma vodilno vlogo. Tega leta je imel sejem že skoraj tolikšne zunanje razsežnosti, kot jih je imel tja do sredine osemdesetih let, ko so začele rasti nove zidane in montažne dvorane. Tudi število razstavljalcev in obiskovalcev je raslo iz leta v leto. Sredi osemdesetih je na sejmu razstavljal nekaj tisoč obrtnikov (v glavnem v okviru svojih obrtnih združenj), obiskovalcev pa so našli že preko 150.000. Številka je konec desetletja in na začetku devetdesetih let narasla tja do četrte milijona, leta 1995 celo do rekordnih 270.000, nato pa se je začela spuščati (tudi zato, ker so organizatorji sejem skrajšali z deset na osem dni) in se je nekako ustalila pri 150 do 170 tisočih (od leta

Novi, sodobni dvorani celjskega sejmišča; levo so odprti leta 2004, desno nekaj let prej.

Množica obiskovalcev, obilica obrtniških izdelkov in aktualna dogajanja - to so glavne značilnosti MOS, največjega slovenskega sejma

2004). Sejem je dobil tudi nove, sodobne dvorane, v katerih so se razmere za sejmarjenje močno izboljšale. Letošnji 42. mednarodni obrtni sejem je tako obsegal 65.000 m² razstavnih površin, od tega 39.700 m² pokritih in 25.300 m² zunanjih ter gostinskih. Sodelovalo je 1.681 razstavljalcev iz 33 držav, sejem pa je obiskalo 168.000 ljudi.

Ob koncu osemdesetih in v začetku devetdesetih let, v času intenzivne rasti sejma, je priprave nanj vodil obrtniški funkcionar **Ernest Draš**, veliko pa sta k razvoju sejma prispevala tudi "domača" obrtnika in funkcionarja **Leopold Drame** in **Franjo Verdnik**. Od leta 1993 do 2001 je bilo vodenje sejma v rokah predsednika upravnega odbora Obrtne zbornice Slovenije **Stanislava Krambergerja**, kasneje pa njegovega naslednika na tem položaju **Štefana Pavlinjeka**.

Novi posli, nova znanja za obrtnike

Sejem je iz leta v leto napredoval tudi po vsebini. Prva leta je bilo namreč razstavljanje, kot rečeno, bolj namenjeno "razkazovanju moči" obrtništva, ki je tedaj potrebovalo predvsem družbeno uveljavitev in priznanje. Mednarodni obrtni sejem je takrat odigral odlo-

Mednarodni obrtni sejem MOS je sejem obrtnikov in tudi sejem za obrtnike

čilno vlogo pri afirmaciji obrti, pri ustvarjanju "ugodnejše klime" v politiki in javnosti, direktorjem družbenih podjetij je odpravljaj pomisleke do kooperacije z obrtniki, občinskim politikom pa je odpiral oči z možnostjo primerjave med stopnjami razvoja obrtništva v posameznih občinah. Kasneje, ko je na organizirane obiske privabljal na tisoče mladih, je pomembno prispeval tudi k uveljavljanju obrtnih poklicev in pomagal obrtniški organizaciji pri prodiranju njenih zahtev za spremembo neustreznega šolskega sistema. Z osebnim prepričevanjem politikov, ki so se od nekdaj radi pokazali na tako množično obiskanem sejmu (otvoritev je že vsa leta nekako rezervirana za predsednika vlade ali države), predvsem pa s svojimi zelo udarnimi spremljevalnimi prireditvami, na katerih je obrtniška organizacija vedno znala opozoriti na svoje zahteve, pa je sejem odločilno pomagal ustvarjati boljše zakonsko in siceršnje okolje za razvoj obrtništva.

Zadnja leta je na sejmu vse več tudi bolj strokovnih prireditev, namenjenih obrtnikom. Obrtna zbornica pripravi ob sejmu več deset predstavitev, poslovnih srečanj, okroglih miz in izobraževalnih delavnic, kar pomeni, da je sejem za obrtnike tudi vir novih znanj. Zlasti potem, ko so politične zavore popustile in je obrt lahko vso energijo usmerila v poslovne razsežnosti sejma, pa je sejem za mnoge predvsem mesto, kjer uspešno tržijo; niso redki, ki se lahko pohvalijo, da so si na obrtnem sejmu nabrali dela kar za celo leto.

V minulih štiridesetih letih je bila torej sejemska dejavnost zagotovo ena najuspešnejših in najbolj prepoznavnih dejavnosti obrtniške organizacije. S sejmom, ki ga je zasnovala, ga ves čas vodila in bila njegov glavni akter (bodisi kot razstavljalcev ali prireditev obsejmskih dogodkov) je uspela uveljaviti slovensko obrt doma in na tujem ter tisočim obrtnikom poiskati delo in zaslužek. Skupaj s soorganizatorjem, celjsko sejmsko hišo, pa ji je uspelo ustvariti pravi praznik slovenskih obrtnikov in podjetnikov in največjo sejmsko oziroma poslovno prireditev v državi ter eno največjih daleč naokoli.

Cvetijo tudi specializirani sejmi

V skladu z memorandumom o razvoju obrtnih sejmov, ki sta ga pred leti podpisala obrtna zbornica in mesto Celje, je v Celju zraslo še nekaj izrazito specializiranih sejmov, namenjenih raznim obrtnim dejavnostim. Nekateri so se obdržali, drugi ne. Med uspešnimi so zlasti spomladanski sejmski četverček Forma Tool – Plagkem – Graf&Pack – Livarstvo, na ka-

Pogled na današnji MOS; 65.000 kvadratnih metrov razstavnih površin, od tega skoraj 40.000 v dvoranih

terem je letos 700 razstavljalcev iz vsega sveta orodjarjem, plastičarjem, livarjem in grafikom predstavilo prav vse svetovne novosti s tega področja. Sejem je bienalen in se vsaki dve leti spomladi izmenjuje s še uspešnejšim in večjim sejmskim trojčkom Energetika – Vzdrževanje Terotech – Varjenje. Leta 2008 je ta zbral blizu tisoč razstavljalcev iz 26 držav, obiskalo pa ga je preko 21.000 ljudi. Oba sejma je OZS oziroma njeno takratno podjetje za prirejanje sejmov prvič pripravila že konec osemdesetih let prejšnjega stoletja na mariborskem sejmišču, a sta se kasneje preselila v Celje.

Omeniti pa kaže vsaj še dva dokaj dobro obiskana strokovna sejma v Celju. Sejem Avto in vzdrževanje je namenjen avtoservisni stroki, sejem Flora in Poroka (letos je bil že štirinajsti) pa v prvi vrsti cvetličarjem, vrtnarjem in podobnim dejavnostim.

Tudi na drugih sejmi in v tujini

Obrtniki organizirano (pod okriljem svoje zbornice ali sekcije) nastopajo tudi na mnogih drugih sejmi doma in na tujem. Tako so redni gostje drugega največjega sejma v naši državi – Kmetijsko živilskega sejma, po novem sejma Agra v Gornji Radgoni, včasih pa tudi kakšnega izmed sejmov v Ljubljani.

S svojo zbornico pa so slovenski obrtniki od nekdanj razstavljali tudi v tujini. V Muenchnu, na tamkajšnjem obrtnem sejmu, enem največjih na svetu, so se njihovi nastopi začeli že v zgodnjih sedemdesetih letih in so veliko pripomogli

k prepoznavnosti slovenske obrti in tudi same Slovenije. Zadnja leta obrtna zbornica in njeni člani na tem sejmu ne razstavlja več, svoje nastope pa bolj usmerjajo na sejme v sosednjih državah, največ na tleh nekdanje skupne države, kjer sejmski nastop ponavadi učinkovito dopolnijo s poslovnim srečanjem.

Od sredine devetdesetih let OZS za svoje predstavitve uporablja dvorano A. Sprva jo je namenjala animaciji mladine za obrtne poklice, zadnja leta pa v njej postavi Poslovno avenijo, ki združuje vse, ki v državi skrbijo za napredek obrti in podjetništva.

Pod okriljem obrtne zbornice so v Celju nastali tudi številni uspešni strokovni sejmi, na primer Forma Tool, Energetika (na sliki), Flora in drugi.